

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงวณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าพรรคจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้งมีคำสั่งให้แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้พรรคพัฒนาสังคม เพื่อให้ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับสำเนาคำร้อง

พรรคพัฒนาสังคม โดย นายชลัท ธนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ ชี้แจงข้อกล่าวหาใจความว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ครบถ้วนแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำชี้แจงของพรรคพัฒนาสังคมผู้ถูกร้องให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ความว่า

เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ (ก่อนนายทะเบียนยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม) พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอให้ ทบทวนกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้พิจารณาเห็นว่าพรรคพัฒนาสังคมไม่รายงานการดำเนินกิจการ ของพรรคการเมืองตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยให้เหตุผลว่า

“ตามที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับทราบเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๔ นายทะเบียนพรรค การเมืองได้พิจารณาความผิดของพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๓๕ ซึ่งบัญญัติว่าให้หัวหน้าพรรค การเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความ เป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงสิ้นปีปฏิทิน พรรคพัฒนาสังคม ขอเรียนชี้แจงต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองด้วยความบริสุทธิ์ใจว่าพรรค พัฒนาสังคมไม่มีเจตนาที่จะละเว้นตามมาตรา ๓๕ เลย ด้วยความสัตย์จริงทุกประการ

พรรคพัฒนาสังคม ได้ตีความตาม นัยมาตรา ๔๒ ว่า โดยให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนา สังคมได้รับหนังสือฉบับนี้เป็นวันเดือนปีที่เข้าดำรงตำแหน่ง จึงทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไป อีกประการหนึ่ง ทางสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ มิได้ออกหนังสือแจ้งเดือนพรรคพัฒนาสังคมเลย พรรคพัฒนาสังคมเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มประชาชน จากหลากหลายอาชีพ บางครั้งยังไม่สันทัด กฎระเบียบ จึงอาจทำให้มีการผิดพลาดขึ้น โดยไม่มีเจตนา ที่จะหลีกเลี่ยงและอยู่ระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพัฒนาสังคมได้จัดส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ และได้คะแนนเสียงอย่างท่วมท้นต้องออกเดินทางเผยแพร่นโยบาย ให้ประชาชนทราบจนได้คะแนนเสียงถึง ๔๕,๐๓๕ คะแนน ทั้งๆ ที่ในขณะนั้นพรรคพัฒนาสังคม มีสมาชิกเพียง ๑๕ คนเท่านั้น

ด้วยความเคารพต่อท่านนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นอย่างสูง พรรคพัฒนาสังคมไม่เจตนา ที่จะละเลยข้อกฎหมายแม้แต่น้อย ถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบมาก่อนจะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที

ด้วยความเคารพต่อท่านนายทะเบียนพรรคการเมือง ขอได้โปรดกรุณาทบทวนการพิจารณาคำสั่ง ความผิดของพรรคพัฒนาสังคมใหม่อีกสักครั้ง เพื่อให้โอกาสพรรคพัฒนาสังคมได้นำนโยบายไปสู่ประชาชน ตามคำขวัญของพรรคพัฒนาสังคม คือ พัฒนาคชน พัฒนาเมือง พัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการปฏิรูป การเมืองอย่างแท้จริง”

และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญชี้แจงเพิ่มเติมคำร้อง ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ใจความว่า

ข้อ ๑ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการ การเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอให้ทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียน พรรคการเมือง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค พัฒนาสังคม เนื่องจากไม่รายงานการดำเนินการตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มี เจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ข้อ ๒ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบเอกสารแนบท้ายคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ของผู้ถูกร้องตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดส่งให้ผู้ร้องแล้วมีข้อสังเกต ดังนี้

(๑) แบบรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ หรือหลักฐานการรับหนังสือที่พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงลายมือชื่อ รับหนังสือของพรรคการเมืองต่างๆ ไว้แล้วเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔

(๒) หนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่เดียวกัน ลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกัน

ข้อ ๓ หนังสือของพรรคพัฒนาสังคมที่มีถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียน พรรคการเมือง) ตามข้อ ๑ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมทั้งเอกสารแนบท้ายที่พรรคพัฒนาสังคม จัดส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตามข้อ ๒ มีข้อความขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง

ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาฟังคำแถลงด้วยวาจาของคู่กรณี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ผู้ร้องโดยนายธนพันธ์ ศรีสาคร แถลงว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบคำขอจัดตั้ง พรรคพัฒนาสังคมแล้ว เห็นว่าถูกต้องครบถ้วน จึงรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมไว้ในทะเบียน พรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ พร้อมทั้งได้มีหนังสือแจ้งให้หัวหน้าพรรค พัฒนาสังคมทราบ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ต่อมาได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๗ ตอนพิเศษ ๑๐๖ ง เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามเอกสารที่จะส่งให้ศาลต่อไป

ในทางปฏิบัติเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตั้งแต่วันใด ย่อมมีผลเป็นการก่อตั้งสิทธิและหน้าที่ของพรรคการเมืองในฐานะนิติบุคคลโดยสภาพในวันนั้นตาม มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้ พรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบาย ข้อบังคับพรรค และมติ ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ในฐานะนิติบุคคล พรรคพัฒนาสังคมจึงมีสภาพเป็นนิติบุคคลที่สามารถดำเนินกิจการต่างๆ ได้ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ดังนั้น เมื่อนับวันจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ จนถึงวันสิ้นปีปฏิทินรวมเป็น ๕๑ วัน พรรคพัฒนาสังคมย่อมไม่ได้รับการยกเว้น ตามความในตอนท้ายของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

เมื่อสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ได้รับรายงานการดำเนิน กิจการของพรรคพัฒนาสังคม จึงมีเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้มีการสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมเนื่องจากไม่รายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการ ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ ประกอบมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

เมื่อประมาณต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ นายชลัท ธนาสยาภรณ์ ชื่อสกุลเดิม ม่วงมั่งมี หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ได้ไปปรึกษานายกฤษฎา เอื้อวงศ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาพรรคการเมืองและ การออกเสียงประชามติ กรณีที่พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองให้ นายทะเบียนภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ และต่อมาหัวหน้าพรรคดังกล่าวได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) ขอให้ทบทวน การพิจารณาคำสั่งโดยชี้แจงว่าพรรคไม่มีเจตนาที่จะละเว้นตามมาตรา ๓๕ แต่ตีความตามในมาตรา ๔๒ ว่า ให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับหนังสือฉบับนี้เป็นวันเดือนปีที่ให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไป ประกอบกับพรรคจัดตั้งขึ้นใหม่ยังไม่ทันที่คดียุติเรื่องเบียดเบียนจึงอาจทำให้มีการ ผิดพลาดขึ้นโดยไม่เจตนาที่จะหลีกเลี่ยง ถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบก็จะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นคนละเรื่องกันไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังได้ เนื่องจากมาตรา ๔๒ เป็นเรื่อง การแจ้งให้พรรคพัฒนาสังคมแจ้งคณะกรรมการบริหารพรรคยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในกรณีที่เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ นายประพันธ์ ฌนาสยาภรณ์ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยม ได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองโดยแจ้งว่าที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคสังคมนิยม ณ บ้านเลขที่ ๒๘/๑๐๐ หมู่ที่ ๕ ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ ๑๒๑๓๐ โทรศัพท์ ๕๓๑-๘๓๕๕ โทรสาร ๕๗๑-๘๓๕๕ ซึ่งเป็นเลขที่เดียวกับสำนักงานใหญ่ของพรรคพัฒนาสังคม แต่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคสังคมนิยม เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ เพราะได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคไม่ครบตามข้อบังคับพรรค เอกสารจะส่งให้ศาลต่อไป

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า สำเนารายงานการประชุมกรรมการบริหารพรรคพัฒนาสังคม ครั้งที่ ๒/๒๕๕๔ วันพุธที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ ที่ทำการพรรคพัฒนาสังคม เริ่มประชุมเมื่อเวลา ๑๓.๐๐ น. และเลิกประชุมเมื่อเวลา ๑๕.๐๐ น. หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้เขย่นำส่งนายทะเบียนโดยแนบเรื่องการขอจัดตั้งสาขาพรรคพัฒนาสังคมลำดับที่ ๑ จังหวัดพิษณุโลก ลำดับที่ ๒ จังหวัดนนทบุรี และลำดับที่ ๓ จังหวัดนครราชสีมา แต่ต่อมาปรากฏว่าสำเนารายงานการประชุมดังกล่าว เป็นเรื่องขอมติให้รับรองรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองทั้งที่เริ่มประชุมและเลิกประชุมในวันและเวลาเดียวกัน

นายชลัท ฌนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมผู้ถูกร้องแถลงว่า ผู้ถูกร้องมีสัญชาติไทยและเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องขอประทานกราบเรียนต่อศาลรัฐธรรมนูญขอชี้แจงคัดค้านในประเด็นที่นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมตามความสัจจริงแล้ว พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริงทุกประการตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ดังเอกสารที่แนบและได้ยื่นให้ไปแล้ว จึงไม่มีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เพราะฉะนั้นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยให้ยกคำร้องนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินกิจการตามมาตรา ๓๕ ครบถ้วน จึงไม่มีความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างพรรคพัฒนาสังคมจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามมาตรา ๘ ได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วยดีมาตลอด พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่า ที่ผ่านมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้ปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดเลเยลละเว้นมาโดยตลอดโดยจะชี้ให้เห็นได้ว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นเรื่องขอจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมต่อนายทะเบียนพรรคเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ นายทะเบียนไม่เคยมีหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์

อักษรเลยว่าเอกสารต่างๆ นั้น มีปัญหาอะไร มีแต่พรรคพัฒนาสังคมเท่านั้นที่ผู้คอยติดตามเรื่อง และต่อมาทราบว่าให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายและตราขงที่ประทับ พรรคพัฒนาสังคมจึงมีหนังสือเชิญประชุมกรรมการบริหารพรรคในวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นการประชุมกรรมการบริหารพรรค ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ ระเบียบวาระที่ ๑ และระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณาและขอมติที่ประชุมตามเอกสารที่แนบมาด้วยแล้ว พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่า ตามที่สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือการปฏิบัติงานของพรรคการเมืองแจกให้กับพรรคการเมืองใหม่ทุกพรรคให้ทราบระเบียบนั้น พรรคพัฒนาสังคมได้อ่านและปฏิบัติตามแล้ว แต่มีข้อสงสัยในชั้นตอนที่ ๔ ซึ่งมีข้อความว่า นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบและสั่งการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔ ดังนี้ เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับพิจารณาตรวจสอบแล้ว อาจสั่งรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง สั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง สั่งให้แก้ไขเอกสารหรือสั่งให้มีการทำความตกลงกันก่อนมีคำสั่งก็ได้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ ข้อ ๔.๑ สั่งรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ข้อ ๔.๑.๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง กำหนดว่าในกรณีที่นายทะเบียนได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องครบถ้วน ให้นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง แต่พรรคพัฒนาสังคมอยู่ในชั้นตอนที่ ๔.๓ สั่งให้มีการแก้ไขเอกสารแล้วมีคำสั่งตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง กำหนดว่าในกรณีที่นายทะเบียนพรรคตรวจสอบแล้วเห็นว่าเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ (๓) มีรายการไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๓ หรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่อง นายทะเบียนต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากนายทะเบียน มาตรา ๑๕ วรรคสอง กำหนดว่า เมื่อผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในกำหนดตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเอกสารดังกล่าว จากนั้นจึงจะเข้าสู่กระบวนการรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ นั้น เป็นการขัดกับกฎหมายมาตรา ๑๕ วรรคสอง อย่างเห็นได้ชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงการนับวันเวลาที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดความเป็นจริงแล้วนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิใช่ตามมาตรา ๑๔ เพราะพรรคพัฒนาสังคม
ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้มีการแก้ไขเอกสารขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ถูกต้องและครบถ้วนภายใน
กำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองและแจ้ง
เป็นหนังสือขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับเอกสารดังกล่าว จากนั้นจะเข้าสู่
กระบวนการรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าวไว้ข้างต้น พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่า
นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๕
ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ แล้วนั้น พรรคพัฒนาสังคมได้ทราบการรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรค
พัฒนาสังคม เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงเข้าสู่กระบวนการรับจดทะเบียนการ
จดทะเบียนพรรคการเมืองที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น เมื่อนับตั้งแต่วันที่รับทราบคือวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓
จนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน พรรคพัฒนาสังคมเข้าสู่กระบวนการรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองได้เพียง
๘๔ วันเท่านั้น ตามเอกสารหลักฐานที่ได้แนบมาด้วยแล้วนั้น จะมองเห็นว่านายทะเบียนพรรคการเมือง
ได้ปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดมาตั้งแต่ต้น แม้แต่การประกาศรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคพัฒนาสังคมก็นำ
มาตรา ๑๔ มาอ้าง ตามความเป็นจริงแล้วมาตรา ๑๔ วรรคสอง กำหนดว่า ในกรณีที่นายทะเบียน
ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองและแจ้ง
เป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง
แต่พรรคพัฒนาสังคมมีการแก้ไขเอกสาร จึงควรจะเข้าสู่มาตรา ๑๕ วรรคสอง จึงจะถูกต้อง พรรคพัฒนา
สังคมขอชี้แจงว่า พรรคพัฒนาสังคมสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบของพรรคพัฒนาสังคมเป็นอย่างดีและ
ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ อย่างเคร่งครัด จึงได้จัดทำแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง
และยื่นให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามหนังสือที่ พนส
๐๐๒๐/๒๕๔๔ ตามแบบ ท.พ. ๘ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงทะเบียนเลขที่รับ
เลขที่ ๕๕๓๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๕.๐๐ น. ดังเอกสารที่แนบมาแล้วนั้น อนึ่ง
เอกสารที่ผู้ร้องส่งมาเพิ่มเติมนั้น พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่าเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๔
หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ได้รับแจ้งทางโทรศัพท์จากเพื่อนพรรคการเมืองด้วยกันว่า พรรคพัฒนาสังคม
ถูกนายทะเบียนพรรคการเมืองสั่งยุบพรรค ด้วยความวิตกกังวล เพราะเข้าใจว่าพรรคพัฒนาสังคม
ได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้ไปพบและสอบถามนายธนิศร์ ศรีประเทศ
ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการพรรคการเมือง แต่ก็ไม่ได้รับความกระจ่างชัดเท่าที่ควร จึงได้เข้าพบผู้อำนวยการ
หลายท่านที่คิดว่าเป็นผู้ที่รับผิดชอบ แต่ก็ไม่ได้รับความกระจ่างชัด จึงได้เข้าพบผู้อำนวยการ นายธนิศร์
ศรีประเทศ อีกครั้ง และได้รับคำแนะนำจาก นายธนิศร์ ศรีประเทศ ว่า ควรจะทำเป็นหนังสือถึงประธาน

กรรมการการเลือกตั้งให้ทบวงการพิจารณาคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องจึงทำหนังสือส่งไปดังกล่าว แต่เมื่อได้ตรวจสอบเอกสารที่ทำการพรรคอย่างละเอียดแล้วจึงพบว่าพรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำแบบรายงานการดำเนินงานกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองและมีการประทับตราลงทะเบียนรับเรื่องที่ได้รับเป็นที่ถูกต้องครบถ้วนทุกอย่าง จึงได้ไปขอพบประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อชี้แจงตามความเป็นจริง แต่ไม่ได้พบ สาเหตุที่ผู้ร้องไม่ได้นำเอกสารที่ประทับลงทะเบียนรับเรื่องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจัดทำสำเนาเอกสารส่งไปให้จำนวนมากๆ นั้น ตัวอักษรหนังสือจะไม่ชัดเจน ผู้ถูกร้องจึงเก็บไว้เป็นหลักฐานในสำเนาคำร้อง ถ้าศาลรัฐธรรมนูญมีความประสงค์ที่จะตรวจสอบผู้ถูกร้องก็ยินดีให้ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องนายทะเบียนพรรคการเมืองเพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ ครบถ้วน จึงไม่มีความผิดตามผู้ร้องกล่าวอ้าง

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาข้ออ้างของผู้ร้องและคำคัดค้านของผู้ถูกร้อง ตลอดจนออกนั่งพิจารณาฟังคำชี้แจงด้วยวาจาของทั้งสองฝ่าย และประชุมปรึกษาแล้ว ได้ลงมติในประเด็นว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินงานกิจกรรมของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือไม่ และกรณีมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม หรือไม่ ปราบกฏผลดังนี้

- ให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากพรรคพัฒนาสังคมเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งครบกำหนดเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน (พ.ศ. ๒๕๔๓) จึงมีหน้าที่ต้องยื่นรายงานการดำเนินงานของพรรคภายในเดือนมีนาคม แต่พรรคพัฒนาสังคมมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ศาลรัฐธรรมนูญจึงสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จำนวน ๑๓ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระภู่น นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอมร รักษาสัตย์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง

- ยกคำร้อง จำนวน ๑ คน คือ นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ โดยมีเหตุผลว่า กรณีนี้ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่าพรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว จึงเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งนั้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ได้เสนอปัญหาดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อวินิจฉัยชี้ขาด จึงเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ให้ยกคำร้อง

ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ออกเสียงลงมติเป็นฝ่ายข้างมากจึงทำคำวินิจฉัยดังต่อไปนี้

คดีนี้ในชั้นที่ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งฟังคำชี้แจงด้วยวาจาของทั้งสองฝ่าย นายชลัท ธนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงตอบคำถามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าผู้ถูกร้องยกประเด็นเรื่องการนับระยะเวลานับแต่ได้รับการจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ครบกำหนดเก้าสิบวันขึ้นอ้างในวันชี้แจงด้วยวาจาศาลรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสำนักกิจการพรรคการเมือง มีความบกพร่อง ไม่รอบคอบ เท่านั้น แต่ไม่ตั้งใจที่จะยกประเด็นที่ว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่มีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๓๕ เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ขึ้นต่อสู้ในชั้นศาลรัฐธรรมนูญ แต่ผู้ถูกร้องขอยืนยันว่า ได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วภายในเดือนมีนาคมของปี ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๓๕ เท่านั้น ดังนั้น ในชั้นนี้ จึงมีปัญหาคือศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยแต่เพียงว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๓๕ หรือไม่ และมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม ได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว มาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

บทบัญญัติดังกล่าว อยู่ในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการดำเนินกิจการในทางการเมือง การที่พรรคการเมืองใดจะมีหน้าที่ดำเนินกิจการในทางการเมืองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น มีหน้าที่ต้องจัดทำ

รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เพื่อประกาศต่อสาธารณชน ตามที่มาตรา ๓๕ บัญญัติไว้ พรรคการเมืองนั้นจะต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลก่อนจึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินกิจการในทางการเมืองดังกล่าว ตามกฎหมายต่อไป

มาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า “ให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคล” ปัญหาต่อไปจึงมีว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จะถือว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนพรรคการเมืองตั้งแต่เมื่อใด

เห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา ๑๓ มีนัยสำคัญว่ากรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง พร้อมเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดว่า คำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต้องเป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

บทบัญญัติในมาตรา ๑๔ มีนัยสำคัญว่า เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วให้นายทะเบียนตรวจสอบตามรายการที่กฎหมายกำหนดไว้ ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้ว เห็นว่า คำขอมิใช่รายการถูกต้องและครบถ้วนให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่า คำขอจัดตั้งพรรคการเมืองมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือจำนวนของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองและข้อบกพร่องในเรื่องอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นายทะเบียนก็มีอำนาจสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

บทบัญญัติในมาตรา ๑๕ มีนัยสำคัญว่า ในกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ถูกต้องบางประการหรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่องบางประการให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียน

เมื่อผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นที่ถูกต้องและครบถ้วนภายในกำหนดเวลาข้างต้นแล้วให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับเอกสารดังกล่าว

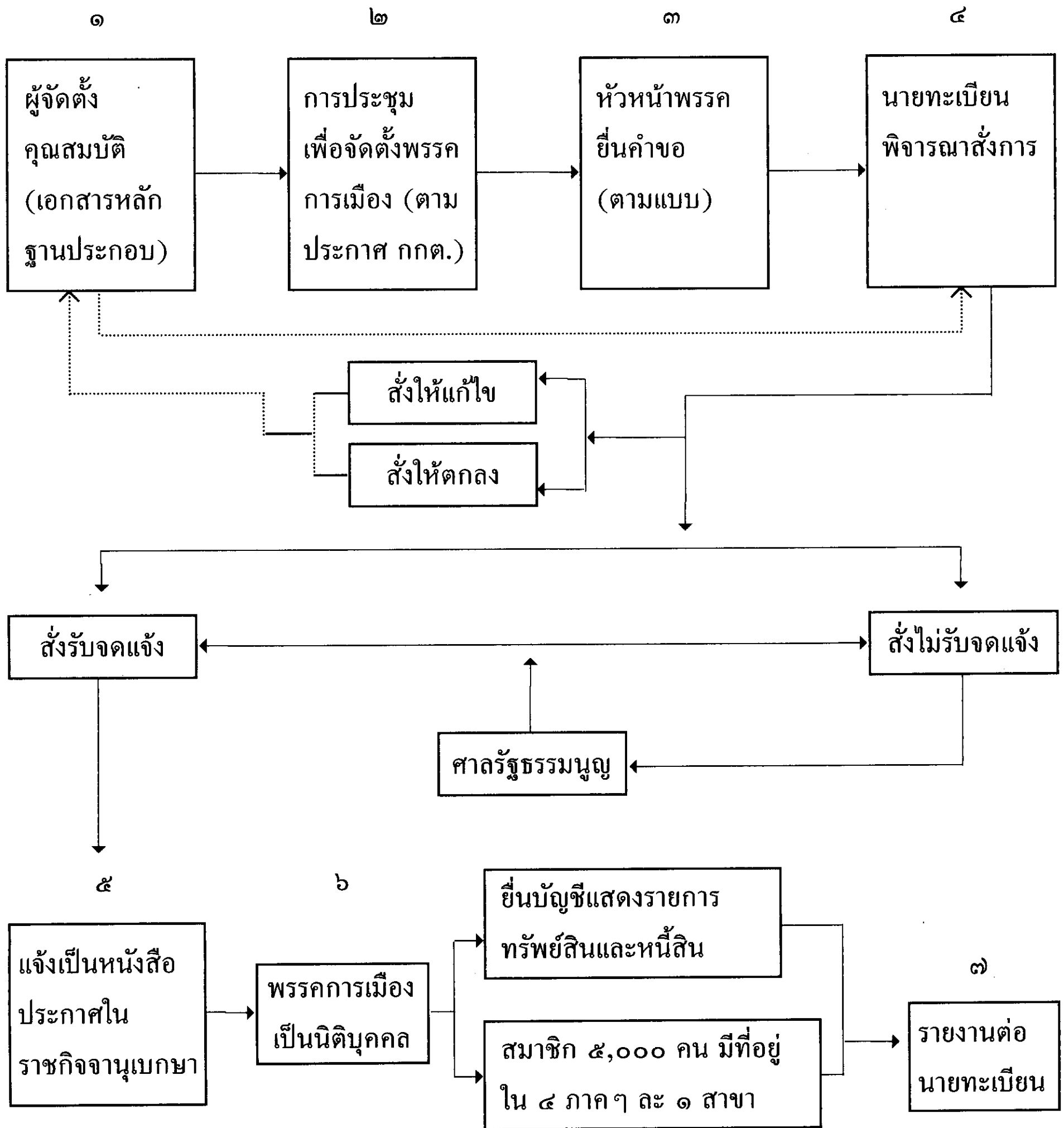
ถ้าผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ดำเนินการแก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองดังกล่าว หรือดำเนินการแก้ไขยังไม่ถูกต้อง ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและให้นายทะเบียน พรรคการเมืองแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่ วันที่สั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจนายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบ เอกสารคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องอื่นๆ ที่กฎหมายระบุให้ผู้ขอจัดตั้ง พรรคการเมืองต้องยื่นมาพร้อมคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง ในกรณีที่เอกสารบางรายการไม่ถูกต้อง หรือ ไม่ชัดเจน นายทะเบียนพรรคการเมืองก็มีอำนาจสั่งให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองแก้ไขได้ ถ้านายทะเบียน พรรคการเมืองเห็นว่า เอกสารมีรายการถูกต้องหรือผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารที่ไม่ถูกต้อง ตามหนังสือแจ้งของนายทะเบียนแล้ว กฎหมายก็บัญญัติให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง โดยกำหนดระยะเวลาให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบต่อไปและยังมีมาตรา ๑๗ บัญญัติว่า ถ้าผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองของ นายทะเบียนตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ดังกล่าวข้างต้น ก็มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดภายในสิบห้าวันนับแต่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง จากนายทะเบียน

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดแล้ว ให้นายทะเบียนปฏิบัติตาม

ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหา ที่ชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองตามที่ปรากฏในเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมือง ซ้ำหรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้ขอ จัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ในวันเดียวกัน โดยมาตรา ๑๔ (๕) ได้บัญญัติเป็นบทบังคับไว้ว่า ชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำหรือพ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับ ชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว โดยกฎหมาย ได้บัญญัติกำหนดกระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองไปทำ ความตกลงกัน ซึ่งไม่เกี่ยวกับประเด็นที่จะวินิจฉัยในคดีนี้

การจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ ดังปรากฏตาม ผังแสดงกระบวนการขอจัดตั้งพรรคการเมืองในหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานของพรรคการเมือง ซึ่งเป็นเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

ตามผังแสดงกระบวนการจัดตั้งพรรคการเมืองดังกล่าวได้แบ่งขั้นตอนหลักๆ ออกเป็น ๗ ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ คุณสมบัติของผู้ร่วมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา ๙ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ขั้นตอนที่ ๓ หัวหน้าพรรคยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารที่ต้องยื่นพร้อมกับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๓

ขั้นตอนที่ ๔ นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบและสั่งการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔

ขั้นตอนที่ ๕ การรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ และการโต้แย้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๑๗

ขั้นตอนที่ ๖ พรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนการจดทะเบียนแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๑๕ ซึ่งมีเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองดำเนินการหลังจากได้รับจดทะเบียนการจดทะเบียนการจดทะเบียนตามมาตรา ๑๕ และมาตราอื่น ๆ อีกหลายมาตรา

ขั้นตอนที่ ๗ เมื่อพรรคการเมืองดำเนินการตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว ให้รายงานต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองต่อไป และมีหน้าที่ดำเนินกิจการพรรคการเมือง กิจการทางการเงิน การรับบริจาค ตลอดจนการขอรับสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมืองโดยรัฐ รวมทั้งมีหน้าที่ภารกิจที่จะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด เช่น กรรมการบริหารพรรคมีอำนาจหน้าที่อย่างไร อำนาจหน้าที่ของหัวหน้าพรรค ประธานกรรมการสาขาพรรคมีหน้าที่อย่างไร

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากฎหมายได้บัญญัติเกี่ยวกับการที่นายทะเบียนมีคำสั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองหรือมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้กรณีหนึ่งและกำหนดระยะเวลาให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบไว้กรณีหนึ่ง โดยไม่มีบทบัญญัติให้ถือว่าสภาพนิติบุคคลของพรรคการเมืองเริ่มตั้งแต่วันที่ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบการรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้รับฟังตามที่ผู้ร้องและผู้ถูกร้องรับกันได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีคำสั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคมไว้แล้ว ตามทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๓/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ กรณีจึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าพรรคพัฒนาสังคมทราบคำสั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ใดตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ข้อเท็จจริงเป็นอันยุติฟังได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดทะเบียน

การจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยมีสิทธิ และหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ตั้งแต่วันดังกล่าวเป็นต้นไป ดังนั้น การนับระยะเวลาตามมาตรา ๓๕ จึงต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ จนถึงวันสิ้นปี ปฏิทินได้ ๕๑ วัน มิใช่เริ่มนับตั้งแต่วันที่พรรคพัฒนาสังคมทราบคำสั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง คือตั้งแต่วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ ดังที่ผู้ถูกร้องอ้าง ดังนั้น พรรคพัฒนาสังคมจึงต้องเสนอรายงาน การดำเนินกิจการพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามแบบที่นายทะเบียนพรรคการเมือง กำหนดภายในเดือนมีนาคมของปี ๒๕๔๔ ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑

ปัญหาต่อไปมีว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ดังกล่าวแล้วหรือไม่ ปัญหานี้ พรรคพัฒนาสังคมผู้ถูกร้องได้ยื่นคำคัดค้านคำร้องของผู้ร้องและชี้แจงด้วยวาจาต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นเอกสารดังกล่าวต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ โดยยื่นตามเอกสารนำส่งของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง ดังปรากฏตามรอยตราประทับแสดงการรับเอกสารของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง เลขที่รับ ๕๕๓๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๕.๐๐ น. ที่ประทับ อยู่บนเอกสารนำส่งดังกล่าวและเอกสารรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมตรงกัน ในปัญหาข้อนี้ นายชนพันธ์ ศรีสาคร ตัวแทนผู้ร้องชี้แจงด้วยวาจาว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่เคยได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามรอย ตราประทับที่ปรากฏในเอกสาร เห็นว่า หนังสือนำส่งเอกสารของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เป็นหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่องส่งทะเบียนสมาชิก พรรคการเมืองโดยระบุสิ่งที่ส่งมาด้วยในเอกสารว่า

๑. รายงานการประชุมกรรมการบริหารพรรค
๒. แผ่น Disket รายชื่อพรรคพัฒนาสังคม จำนวน ๖ แผ่น
๓. ทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาสังคม (ท.พ. ๔) แยกตามรายละเอียดดังนี้

๓.๑ สมาชิกภาคเหนือ	จำนวน	๑๖๒ คน
๓.๒ สมาชิกภาคกลาง	จำนวน	๔,๖๔๑ คน
๓.๓ สมาชิกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน	๓๘๗ คน
๓.๔ สมาชิกภาคใต้	จำนวน	๑๐ คน
รวมทั้งสิ้นจำนวน		๕,๒๐๐ คน

สิ่งที่ส่งมาด้วยตามเอกสารดังกล่าว ไม่ปรากฏว่ามีเอกสารรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมที่ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หากเป็นความจริงตามคำชี้แจงด้วยวาจาของผู้ถูกร้อง สิ่งที่ส่งมาด้วยในเอกสารลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ดังกล่าวก็น่าจะปรากฏว่ามีเอกสารรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมในสิ่งที่ส่งมาด้วย เมื่อไม่ปรากฏรายการดังกล่าวในเอกสารนำส่ง คำชี้แจงด้วยวาจาของนายชลัท ธนาสยาภรณ์ จึงเป็นคำชี้แจงลอยๆ ไม่มีเอกสารสนับสนุน

นอกจากนี้ เอกสารลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นเอกสารที่ผู้ถูกร้องทำขึ้นก่อน อ้างว่าได้นำส่งรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองแจ้งต่อผู้ร้องภายในเดือนมีนาคมแล้ว ยังมีข้อความขัดแย้งกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๒๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ที่พรรคพัฒนาสังคมโดยนายชลัท ธนาสยาภรณ์ มีถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ทบทวนการพิจารณาถึงความผิดของพรรคพัฒนาสังคมใหม่อีกครั้ง โดยอ้างว่า “พรรคพัฒนาสังคมได้ตีความตามนัยมาตรา ๔๒ ว่า โดยให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับหนังสือฉบับนี้เป็นวันเดือนปีที่เข้าดำรงตำแหน่ง จึงทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไป อีกประการหนึ่งทางสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติได้ออกหนังสือแจ้งเดือนพรรคพัฒนาสังคมเลย พรรคพัฒนาสังคมเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มประชาชนจากหลากหลายอาชีพ บางครั้งยังไม่ทันคัดกฎระเบียบจึงอาจทำให้มีการผิดพลาดขึ้นโดยไม่มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยง และอยู่ระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพัฒนาสังคมได้จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ และได้คะแนนเสียงอย่างท่วมท้นต้องออกเดินทางเผยแพร่นโยบายให้ประชาชนทราบจนได้คะแนนเสียงถึง ๔๕,๐๓๕ คะแนน ทั้งๆ ที่ในขณะนั้นพรรคพัฒนาสังคมมีสมาชิกเพียง ๑๕ คนเท่านั้น

ด้วยความเคารพต่อท่านนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นอย่างสูง พรรคพัฒนาสังคมไม่มีเจตนาที่จะละเลยข้อกฎหมายแม้แต่น้อย ถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบมาก่อนจะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที” อันเป็นเหตุผลที่ยกขึ้นกล่าวอ้างภายหลังยอมรับว่าได้มีการผิดพลาดเกิดขึ้นโดยไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยง มาตรา ๓๕ โดยมีได้ยืนยันว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนและได้นำส่งนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วตามหนังสือนำส่งที่ พนส ๐๐๒๐/๕๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นเอกสารที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเป็นหนังสือนำส่งรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองที่ได้ทำขึ้นก่อน ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ถูกร้องในชั้นชี้แจงด้วยวาจาว่าพรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินการพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นคำกล่าวอ้างลอยๆ ไม่มีพยานเอกสารสนับสนุน ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่า

พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนแล้ว ตามบทบัญญัติ
ในมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณี
ดังกล่าวจึงต้องด้วยมาตรา ๖๒ (๕) เป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้
ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ